

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi

DOI: 10.26466/opus.594671

*

Emin Tamer Yenen* - Ahmet Durmaz**

* Arş. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üni., Eğitim Fakültesi, Merkez / Nevşehir / Türkiye

E-Posta: tamer-yenen@hotmail.com

ORCID: [0000-0003-2359-3518](https://orcid.org/0000-0003-2359-3518)

** Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üni., Eğitim Fakültesi, Merkez / Nevşehir / Türkiye

E-Posta: ahmtdrmz50@gmail.com

ORCID: [0000-0002-9744-2547](https://orcid.org/0000-0002-9744-2547)

Öz

Öğretmenlik mesleğine başlamadan önce öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince alanlarına yönelik mesleki becerileri kazanıp kendilerini hazır hissetmeleri, onların etkili bir öğretim yapacaklarına dair öz yeterlik inançlarının yüksek olması açısından önemlidir. Bu bağlamda öğretmen eğitimi programlarının öğretmen adaylarına mesleğe yönelik becerileri kazandırıp kazandırmadığı ya da adayların öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklere sahip olup olmadığı, ancak öğretmen adaylarının hazırbulunuşluklarının ortaya çıkarılması ile mümkün olmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada öğretmen adaylarının mesleğe yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluklarını incelemek amacıyla Yıldırım ve Köklükaya (2017) tarafından geliştirilmiş olan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 122'si kadın ve 86'sı da erkek olmak üzere toplamda 208 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde parametrik testlerden t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, öğretmen adayları, öğretmen yeterlikleri, hazırbulunuşluk

Investigation of Teacher Candidates' Readiness Levels For Teaching Profession

*

Abstract

It is important that teacher candidates gain professional skills and feel ready for their fields during their undergraduate education before they start teaching profession, because they have high self-efficacy beliefs that they will make effective teaching. In this context, it is only possible to find out whether teacher education programs provide teacher candidates with the skills related to the profession or whether the candidates have competencies related to teaching profession. In this direction, the aim of this study is to examine the teacher candidates' readiness levels for the profession. In the research in order to determine teacher candidates' readiness for teaching profession "Readiness Scale for Teaching Profession" developed by Yıldırım ve Köklükaya (2017) was used. In the research, survey model which is one of the quantitative research methods was used. The study was conducted, in the 2018-2019 academic year at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Faculty of Education with a total of 208 students, 122 women and 86 men. In the analysis of the data, t test and ANOVA test were used. As a result of the research, it was determined that the teacher candidates' readiness levels for teaching profession were low.

Keywords *Teaching profession, teacher candidates, teacher competencies, readiness*

Giriş

Her devlet gelişen dünya koşullarına ayak uydurabilecek yeterli donanımına sahip nitelikli bireyler yetiştirmek ister. Bilginin hızla değiştiği ve güncellendiği günümüzde istenilen nitelikte bireylerin yetiştirilmesinde en büyük sorumluluk şüphesiz eğitim kurumlarına ve bu kurumlarda görev yapan öğretmenlere düşmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinin baş aktörleri öğretmenlerdir. Öğretmenler bireylerin yetenekleri, tutumlarını ve herhangi bir konuya yönelik davranışlarını geliştirmek ve onlara yol göstermek için katkıda bulunmakta ve onlara öğrenme yollarını göstermektedir (Shulman, 1986). Yeni çağın öğretmenleri toplumla ve öğrenme öğretme sürecindeki paydaşlarla etkili iletişim halinde olan, öğrencilerine farklı öğrenme ortamları sunan, üst düzey düşünme becerilerini öğrencilerine kazandıran, eşitlikçi ve aktif öğrenmeye dayalı sınıf yönetimi anlayışını benimseyen, iyi değerlendirme yapabilen ve mesleki yeterliliğe sahip kişilerdir (Saracaloğlu, Yenice ve Özden, 2013). Dolayısıyla öğretmenlerin birçok özellik ve niteliklere sahip olması gerekmektedir.

Eğitimin niteliğini ve öğrenci başarısını arttırmak için öğretim sürecinin niteliğini arttırmak gereklidir (Dursun, 2017). Öğretim sürecinin niteliği ise ancak başarılı ve yeterliği yüksek öğretmenler aracılığıyla arttırılabilir (Darling-Hammond ve Bransford, 2005; Liston, Whitcomb ve Borke, 2006). Eğitim kurumlarında uygulanan eğitim-öğretim programları her ne kadar günümüz standartlarını karşılarsa da, son teknolojilere uygun araç gereç ve materyaller bulunsa da bunların uygulayıcısı olan öğretmenler yeterli niteliklere sahip değilse bunların hiçbir anlamı olmayacaktır (Dedebali, Ulaş ve Dursun, 2018). Öğretmenlerin alana yönelik bilgi ve becerilerinin, tutum ve değer anlayışlarının geliştirilmesi, diğer bir ifade ile yeterliklerinin artırılması öğrencilerin kaliteli eğitim almalarını sağlama noktasında önem arz etmektedir (Boston, 1999; Özcan, 2019). Bu bağlamda öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri nitelikli eğitim açısından ön plana çıkmaktadır. Toplumun ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilmesi için, öğretmen adaylarının çağın gereksinimlerine uygun olarak yapılandırılmış öğrenme ortamlarında belli yeterlik ve donanımları kazanmış olarak mezun olmaları gerekmektedir. Çünkü öğrenme öğretme sürecinin istenilen şekilde yürütülmesi, gelecekte öğretmen olacak olan öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerine bağlıdır

(Yıldırım ve Köklükaya, 2017). Öğretmen eğitimi programları sunan Eğitim Fakültelerinin de öğretmen adaylarının alan eğitiminin yanında pedagojik geçmişini ve bunun öğretim performansı üzerindeki etkisini dikkate alarak eğitimlerini sürdürmelidir (Rosas ve West, 2011). Bu doğrultuda öğretmen yetiştirme programlarının ve en önemli ögesini oluşturan öğretmen adaylarının değerlendirilmesi, bugünün gerektirdiği gibi nitelik ve nicilikle öğretmen yetiştirmek için önemlidir.

Öğretme ve öğrenme ile ilgili bilgiler artmış olsa da, öğretmenlerin bu bilgilere erişme olasılıkları herkes için aynı olmayabilir. Bunun nedeni, öğretmen eğitimi programlarının niteliğindeki geniş farklılıklar ve bu farklılıklara rağmen her yıl önemli sayıda öğretmenin çeşitli branşlarda atamasının yapılmasıdır (Darling-Hammond ve Baratz-Snowden, 2007). Öğretmen adaylarının çoğu, geleneksel bir şekilde bir lisans veya pedagojik formasyon programından mezun olarak öğretim hayatına girer, ancak gittikçe daha fazla yeni öğretmen, hizmet öncesi eğitimin titizlikle yapıldığı ya da diğerlerine göre daha az yapıldığı eğitim programlarıyla karşılaşmaktadır. Bu durum sadece üniversiteler arasında değil fakülte bünyesindeki bölümler arasında dahi farklılık gösterebilmektedir. Bunun önüne geçebilmek için geçmişten günümüze kadar öğretmen eğitimcilerinin ve öğretmen eğitimi ile ilgili kurum ve kuruluşların ortaya koymuş olduğu yeterlik kriterlerini mümkün olduğunca öğretmen adaylarına kazandırmak gerekir. Bu yeterlikler Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2017) tarafından da açıkça belirtilmiştir. Literatürde genel olarak öğretmenlerin yeterlilik sahibi olmaları öngörülen alanlar, “konu alanı bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür” olmak üzere üç başlıkta toplanmaktadır (Şişman, 2009). Bu temel yeterlikler ile birlikte öğretmenlerin öğrencilere karşı tarafsız olmaları, eğitim öğretim ortamında yeni teknolojileri kullanmaları, öğrencilerin beklentilerini, ihtiyaçlarını ve bireysel farklılıklarını dikkate almaları, etkili iletişim becerilerine sahip olmaları, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilmeleri, sorun odaklı değil çözüm odaklı olmaları, kendilerini mesleki anlamda sürekli geliştirmeleri, eğitimdeki paydaşlarla işbirliği içerisinde olmaları, farklı değerlendirme yöntemlerini kullanabilmeleri gibi birçok niteliğe sahip olması gerekmektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; Gözütok, 2006; Numanoğlu ve Bayır, 2009; Pantic ve Wubbels, 2010; Uygun, Avaroğulları ve Oran, 2016). Tüm bu öğretmen yeterliklerinin kazandırılması ve geliştirilmesi ise ancak

öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerine bağlıdır (Yıldırım ve Köklükaya, 2017). Çünkü hazırbulunuşluk öğrenme öğretme sürecindeki becerilerin gerçekleştirilmesinde en önemli faktörlerden biridir (Kaya, 1997).

Hazırbulunuşluk, bir şeyi öğrenebilmek için gerekli ön koşul davranışların kazanılmış olmasıdır (Ülgen, 1997). Yeni bir öğrenme-öğretme sürecinde bireyin sahip olduğu özelliklerin tümü olarak da tanımlanmaktadır (Aydın, 2002). En genel anlamıyla söylemek gerekirse, herhangi bir etkinliği yapmaya; bilişsel, duyuşsal sosyal ve psikomotor açıdan hazır olma halidir (Kaya, 2017). Hazırbulunuşluk, bireyin belli bir beceriyi gerçekleştirebilmesi için önce belirli bir olgunlaşma düzeyine erişmesini, ardından da o beceriye ilişkin gerekli olan ön koşul öğrenmelerini, ilgilerini, tutumlarını ve yeteneklerini kapsamaktadır (Gibson ve Vinogradoff, 1986; akt. Senemoğlu, 2013, s.4). Öğretmenler için hazırbulunuşluk ise hizmet öncesi gördükleri öğretmenlik eğitiminin onları bu mesleğin zorlukları karşısında ne ölçüde hazırladığı ile ilgilidir (Black, 2003). Benzer şekilde öğretmen adayları için hazırbulunuşluk, adayların mesleklerini gerektiği gibi icra edebilmek için kendilerini ne kadar hazır hissettiklerini belirten bir olgu olarak açıklanmaktadır (Mehmetlioğlu ve Haser, 2013). Başka bir deyişle, bir öğrencinin okuma yazma ve temel düzeyde matematik işlemlerini yapmak için nasıl bilişsel becerilere sahip olması gerekiyorsa, bir öğretmenin de kendi alanında öğretme yeterliliğine ilişkin hazırbulunuşluğa sahip olması gerekmektedir.

Öğretmenlik mesleğine başlamadan önce öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince alanlarına yönelik mesleki becerileri kazanıp kendilerini hazır hissetmeleri, onların etkili bir öğretim yapacaklarına dair öz yeterlilik inançlarının yüksek olması açısından önemlidir (Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2007). Bu bağlamda öğretmen eğitimi programlarının öğretmen adaylarına mesleğe yönelik becerileri kazandırıp kazandırmadığı ya da adayların öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklere sahip olup olmadığı, ancak öğretmen adaylarının hazırbulunuşluklarının ortaya çıkarılması ile mümkün olmaktadır (Lewis ve diğer., 1999). Bu doğrultuda çalışmada öğretmen adaylarının mesleğe yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında şu problemlere cevap aranmıştır:

- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeyleri nedir?
- Öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeyleri; cinsiyetlerine, bölümlerine ve sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluklarını incelemek amacıyla Yıldırım ve Köklükaya (2017) tarafından geliştirilmiş olan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (n=56), Beden Eğitimi Öğretmenliği (n=62), Sınıf Öğretmenliği (n= 45) ve Türkçe Öğretmenliği (n= 45) anabilim dallarında yer alan 122’si kadın ve 86’sı da erkek olmak üzere toplamda 208 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Hazırbulunuşluk Ölçeği

Araştırmada kullanılan öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk ölçeği Yıldırım ve Köklükaya (2017) tarafından hazırlanmış ve toplamda 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, iki alt boyuttan oluşmuş ve birinci alt

boyutta 24 madde ve ikinci alt boyutta ise 6 madde yer almaktadır. Yıldırım ve Köklükaya (2017) çalışmalarında bu boyutları isimlendirmemişlerdir. Bu çalışmada, ölçeğin alt boyutlarında yer alan maddelerden yararlanılarak birinci boyut “öğretmen yeterliklerine yönelik hazırbulunuşluk”; ikinci boyut ise “öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluk” olarak isimlendirilmiştir. Araştırmada tekrar Kaiser-Meyer-Olkin testi yapılmış olup Kmo ölçüm değeri 0,956 olarak bulunmuştur. Ayrıca Bartlett sonucu $\chi^2= 5826,695$ ve Cronbach Alpha değeri de $\alpha =, 970$ olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizini yapmak amacıyla bir istatistik programından yararlanılmıştır. Yapılmış olan tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ olarak belirlenmiştir. Araştırmada verilere parametrik ya da parametrik olmayan testlerden hangisinin uygulanacağına karar vermek için normallik testi yapılmıştır. Yapılmış olan normallik testine göre verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada parametrik testlerden t testi ve ANOVA testi yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde “Öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk ölçeği”nden elde edilen veriler doğrultusunda bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk ölçeği puanlarına ilişkin sonuçlar

Test	N	M	Sd.	Mod	Medyan	Basıklık	Çarpıklık
Hazırbulunuşluk Ölçeği	208	60	23.13	63	60	1.88	1.44

Ölçekten alınabilecek minimum (30 puan) ve maksimum (150 puan) puanlar dikkate alındığında; 30-70 puan arası düşük hazırbulunuşluk düzeyi, 70- 110 puan arası orta hazırbulunuşluk düzeyi, 110-150 puan arası yüksek hazırbulunuşluk düzeyi olarak yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Köklükaya, 2017: 77). Öğretmen adaylarının ölçekten alabileceği

en yüksek puan dikkate alındığında (150 puan), adaylarının ölçekten aldıkları puanların düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları puanların ortalaması $M=60$ olarak bulunmuştur ve bu puan ortalaması adayların düşük hazırbulunuşluk düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre hazırbulunuşluklarına ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	122	60.73	20.08	206	-2.144	.033
Erkek	86	67.66	26.48			

Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre hazırbulunuşluklarına ilişkin t testine baktığımızda kadın ve erkekler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Hazırbulunuşluk* [$t_{(206)} = -2.144$, $p < .05$]. Tablo'daki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın erkekler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğretmen yeterliklerine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	122	47.88	16.66	206	-2.026	.044
Erkek	86	53.37	22.37			

Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğretmen becerilerine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testine baktığımızda kadın ve erkekler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Öğretmen becerilerine yönelik hazırbulunuşluk* [$t_{(206)} = -2.026$, $p < .05$]. Tablo'daki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın erkekler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	122	12.85	4.50	206	-2.159	.032
Erkek	86	14.29	5.04			

Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testine baktığımızda kadın ve erkekler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluk* [$t_{(206)} = -2.159, p < .05$]. Tablo'daki ortalamalara baktığımızda bu farklılığın erkekler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre hazırbulunuşluklarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplararası	2446.694	3	815.565	1.535	.207
Gruplarıçi	108393.185	204	531.339		
Toplam	110839.880	207			

Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre hazırbulunuşluklarına ilişkin ANOVA testine baktığımızda anlamlı derecede bir farklılık yoktur ($p > .05$).

Tablo 6: Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre öğretmen yeterliklerine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplararası	2168.309	3	722.770	1.952	.122
Gruplarıçi	75544.768	204	370.317		
Toplam	77713.077	207			

Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre öğretmen becerilerine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin ANOVA testine baktığımızda anlamlı derecede bir farklılık yoktur ($p > .05$).

Tablo 7: Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p
Gruplararası	50.329	3	16.776	.734	.533
Gruplarıçi	4665.089	204	22.868		
Toplam	4715.418	207			

Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin ANOVA testine baktığımızda anlamlı derecede bir farklılık yoktur ($p>.05$).

Tablo 8: Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre hazırbulunuşluklarına ilişkin t testi sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
3. Sınıf	125	61.77	22.86	206	-1.399	.163
4. Sınıf	83	66.34	23.41			

Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre hazırbulunuşluklarına ilişkin t testine baktığımızda 3. ve 4. sınıflar arasında anlamlı derecede bir farklılık yoktur. *hazırbulunuşluk* [$t_{(206)} = -1.399$, $p>.05$]. Ancak tabloya bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 3. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre öğretmen yeterliklerine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testi sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
3. Sınıf	125	48.47	19.05	206	-1.541	.125
4. Sınıf	83	52.68	19.69			

Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre öğretmen becerilerine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testine baktığımızda 3. ve 4. sınıflar arasında anlamlı derecede bir farklılık yoktur. *Öğretmen becerilerine yönelik hazırbulunuşluk* [$t_{(206)} = -1.541$, $p>.05$]. Ancak tabloya bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 3. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testi sonuçları

Sınıf	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
3. Sınıf	125	13.30	4.69	206	-.530	.597
4. Sınıf	83	13.66	4.90			

Öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluklarına ilişkin t testine bakıldığında 3. ve 4. sınıflar

arasında anlamlı derecede bir farklılık yoktur. *Öğrenci gelişimine yönelik hazırbulunuşluk* [$t_{(206)} = -.530, p > .05$].

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda örnekleme yer alan öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Konu ile ilgili doğrudan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerini inceleyen çalışmalarda; Yıldırım ve Köklükaya (2017) bu çalışmanın sonuçlarına benzer şekilde öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeylerini düşük bulurlarken, Akhan, Dolmacı ve Altıntaş (2019) çalışmalarındaki öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeylerini yüksek olarak saptamışlardır. Yıldırım (2015) öğretmen adaylarının mesleki hazırbulunuşluk düzeylerine yönelik yürütmüş olduğu nitel çalışmada ise, adayların genel olarak kendilerini orta düzeyde hazır hissettiklerini, ancak alana yönelik teorik bilgilerini eğitim-öğretim ortamlarında yeterince uygulama fırsatı bulamadıkları için istenilen düzeyde bir hazırbulunuşluğa sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Çalışmalarda elde edilen farklı sonuçların, öğretmen adaylarının kendi fakültelerinde aldıkları eğitim farklılıklarından ya da aldıkları bu eğitimleri gerçek bir öğretim ortamında uygulama fırsatı bulamamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Halihazırda adayların öğrencilik aşamalarında olmaları, kendilerinde gördükleri yetersizliklerin önüne geçilmesi ve öğretmen eğitimi programlarında buna yönelik düzenlemelere gidilmesi açısından önemlidir. Liston ve diğer, (2006), öğretmenliğin ilk yılının ve özellikle ilk ayların disiplin ve yönetim problemlerinin çözümlenmesi açısından zorlu ve sancılı geçebileceğini, bu yüzden öğretmen eğitimi programlarında öğretmenlik uygulamalarına ve öğrenci öğrenmelerine odaklanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre hazırbulunuşlukları incelendiğinde erkek adaylar lehine anlamlı derecede farklılık saptanmıştır. Tezer ve Beyoğlu (2018) da öğretmen adaylarının mobil öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluklarını incelediği çalışmalarında, er-

kek öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeylerinin kadın adaylara göre anlamlı derece yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ancak ilgili literatürde cinsiyet değişkeninin hazırbulunuşluk üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı çalışmalara (Akhan ve diğer., 2019; Karademir, 2012) da rastlanılmıştır. Bu durum her adayın aldıkları eğitimi farklı şekilde algıladıkları bu nedenle de farklı şekillerde kendilerini mesleğe hazır buldukları şeklinde ifade edilebilir.

Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre hazırbulunuşluklarında anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu bulgunun aksine Akhan ve diğer., (2019) hazırbulunuşluk puan ortalamalarının bölümlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmişler ve bu durumun öğretim elemanı, eğitim ortamı, eğitim programı ve mesleği tercih etme sebeplerinin etkisinden kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir.

Araştırmada son olarak öğretmen adaylarının hazırbulunuşlukları sınıf düzeyi değişkenine göre incelenmiştir. Analiz sonuçlarında 3. ve 4. sınıflar arasında anlamlı derecede bir farklılık olmadığı, ancak 4. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 3. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durumun, son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulamaları derslerini almalarından ve 3. sınıf öğrencilerine göre biraz daha tecrübeli olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Genel olarak araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu tarz problemler sadece öğretmenlik alanına özgü değildir. Aslında, yeni bir işe başlayacak birinin hazırbulunuşluğunun düşük olması tüm alanlarda mesleki eğitimi etkileyebilir. Öğretmen eğitimi programları hem öğretmenlerin neye ihtiyacı olduğunu hem de nasıl öğrendiklerini belirleyen kıstaslara sahip olmalıdır. Bu, her şeyden önce program içeriklerinin, etkili öğretime neyin dahil olduğunu ve hangi faktörlerin öğrenci öğrenmelerini etkilediğinin öğretmen adaylarına kazandırılması için organize edilmesi gerektiği anlamına gelir (Darling-Hammond ve Baratz-Snowden, 2007). Bu durum farklı düzeylerdeki öğretmen adaylarının bilgi ve deneyimlerine cevap veren bir dizi lisans ve lisansüstü eğitim programı gerektirmektedir. Elbette tüm öğretmen adaylarının gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak tek bir yaklaşım yoktur. Bu yüzden her programda, adayların bağımsız olarak uygulama yapmaları istenmeden önce adaylara öğrenme-

nin, gelişimin, programın ve alan öğretiminin temelleri kazandırılmalıdır. Bununla birlikte öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmaları, öğrenim sürecinde kazandıkları alan eğitimi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve davranışları gerçek bir öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliğine ilişkin uygulama çalışmalarına da ağırlık verilmelidir.

İleriki araştırmalar için; farklı üniversitelerde ve branşlar özelinde öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeyleri incelenebilir. Farklı branşlarda halihazırda hizmet veren öğretmenlerin hazırbulunuşluk düzeyleri araştırılabilir ve hem kendi meslektaşları ile hem de aynı alandaki öğretmen adayları ile karşılaştırmalar yapılabilir. Hazırbulunuşluğa ilişkin öğretmen adaylarının hizmet öncesi ve hizmet içi düzeylerinin tespitine yönelik boylamsal çalışmalar da ayrıca ilgili alana katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte, adayların hazırbulunuşluk düzeylerini etkileyen faktörlerin neler olduğuna dair nitel çalışmalar yürütülebilir.

EXTENDED ABSTRACT

**Investigation Of Teacher Candidates' Readiness
Levels For Teaching Profession**

*

Emin Tamer Yenen - Ahmet Durmaz

Neuşehir Hacı Bektaş-i Veli University

In order to increase the quality of education and student achievement, it is necessary to increase the quality of the teaching process (Dursun, 2017). The quality of the teaching process can only be increased through successful and highly qualified teachers (Darling-Hammond and Bransford, 2005; Liston, Whitcomb and Borko, 2006). Although the educational programs implemented in educational institutions meet today's standards, and there are tools and materials that are suitable for the latest technologies, they will not make any sense if the teachers who implement them are not qualified (Dedebali, Ulaş and Dursun, 2018). Improving teachers' knowledge and skills, attitudes and values, and in other words increasing their competences are important in ensuring that students receive quality education (Boston, 1999). In this context, pre-service trainings of prospective teachers come to the forefront in terms of qualified education.

It is important that prospective teachers gain professional skills and feel ready for their fields during their undergraduate education before they start teaching profession, because they have high self-efficacy beliefs that they will make effective teaching (Tschannen-Moran and Woolfolk Hoy, 2007). In this context, it is only possible to find out whether teacher education programs provide teacher candidates with the skills related to the profession or whether the candidates have competencies related to teaching profession (Lewis et al., 1999). In this direction, the aim of this study is to examine the pre-service teachers' readiness levels for the profession.

In the research in order to determine teacher candidates' readiness for teaching profession "Readiness Scale for Teaching Profession" developed

by Yıldırım ve Köklükaya (2017) was used. In the research, survey model which is one of the quantitative research methods was used.

The study was conducted, in the 2018-2019 academic year at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Faculty of Education with a total of 208 students, 122 women and 86 men who are in the departments of Social Sciences Teacher Education (n = 56), Physical Education Teacher (n = 62), Primary School Teacher (n = 45) and Turkish Teacher (n = 45).

The readiness scale for the teaching profession used in the study was prepared by Yıldırım and Köklükaya (2017) and it consists of 30 items in total. The scale consists of two sub-dimensions and 24 items in the first sub-dimension and 6 items in the second sub-dimension. Yıldırım and Köklükaya (2017) did not name these dimensions in their studies. In this study, the first dimension was named readiness for teacher competencies; the second dimension was named readiness for student development by using the items in the sub-dimensions of the scale

In the research, a statistical program was used to analyze the data. In all analyzes, the significance level was determined as $p \leq 0.05$. In the study, normality test was performed to determine which of the parametric or non-parametric tests were applied to the data. According to the normality test, the data were distributed normally. In this respect, t test and ANOVA test were performed which are from the parametric tests.

As a result of the research, it was determined that the pre-service teachers' readiness levels for teaching profession were low. In the studies examining the pre-service teachers' level of readiness for teaching profession directly related to the subject; Yıldırım and Köklükaya (2017) found that the readiness levels of prospective teachers were low, similar to the results of this study, while Akhan, Dolmacı and Altıntaş (2019) found that the readiness levels of prospective teachers were high. In his qualitative study, which was conducted by prospective teachers about their professional readiness levels, Yıldırım (2015) stated that, the prospective teachers were ready at medium level in general, but they did not have the desired level of readiness because they did not have the opportunity to apply their theoretical knowledge in the educational environments.

When the candidates teachers' readiness according to gender variable was examined, a significant difference was found in favor of male candi-

dates. Tezer and Beyoğlu (2018), in their studies examining the pre-service teachers' readiness for mobile learning, found that male pre-service teachers' readiness levels were significantly higher than female pre-service teachers.

There was no significant difference in the readiness of the teacher candidates according to their departments. Contrary to this finding, Akhan et al. (2019) found that readiness scores averages differ significantly according to their departments and this situation may be caused by the effects of instructor, education environment, education program and reasons for choosing profession. Finally, the pre-service teachers' readiness was examined according to the grade level variable. The results of the analysis showed that there was no significant difference between 3rd and 4th grades, but the average of 4th grade students was higher than 3rd grade students.

For further research; the readiness level of teacher candidates in different universities and branches can be examined. The readiness levels of the teachers currently serving in different branches can be searched and comparisons can be made both with their colleagues and with the teacher candidates in the same field. Longitudinal studies aimed at determining pre-service and in-service levels of teacher candidates regarding readiness will also contribute to the related field. In addition to this, qualitative studies can be conducted on the factors affecting the readiness levels of the candidates.

Kaynakça / References

- Akhan, O., Dolmacı, A., ve Altıntaş, S. (2019). Son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 55-64.
- Aydın, B. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. (Ed. B. Yeşilyaprak) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Black, M. W. (2003). *A study of first-year teachers and their principals: Perceptions of readiness among participants from traditional and non-traditional teacher preparation programs*. Unpublished doctoral dissertation. Fayetteville State University.

- Boston, K. (1999). Enhancing the status of the teaching profession. *Unicorn*, 25(1), 7-14.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Darling-Hammond, L. D. (2006). *Powerful teacher education: Lessons from exemplary programs*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Darling-Hammond, L., ve Baratz-Snowden, J. (2007). A good teacher in every classroom: Preparing the highly qualified teachers our children deserve. *Educational Horizons*, 85(2), 111-132.
- Darling-Hammond, L., ve Bransford, J. (Eds.). (2005). *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Dedebali, N. C., Ulaş, K. ve Dursun, F. (2018). Hiçbir eğitim sisteminin kalitesi öğretmenin kalitesini aşamaz. *Turkish Studies*, 13(27), 531-546.
- Dursun, F. (2017). Evaluation of teachers' opinions relating improving qualification in teaching process. *European Journal of Education Studies*, 3(11), 104-131. Doi: 10.5281/zenodo.1043598.
- Gözütok, F. D. (2006). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Karademir, N. (2012). *Coğrafya öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerine yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, A. (2017). *Eğitim psikolojisi*. (Geliştirilmiş 10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Lewis, L., Parsad, B., Carey, N., Bartfai, N., Farris, E. ve Smerdon, B. (1999). *Teacher quality: A report on the preparation and qualifications of public school teachers*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Liston, D., Whitcomb, J., ve Borko, H. (2006). Too little or too much: Teacher preparation and the first years of teaching. *Journal of Teacher Education*, 57(4), 351-358. Doi: 10.1177/0022487106291976.
- MEB, (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEK_GENEL_YETERLILIKLERI.pdf adresinden 14. 06. 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Mehmetlioğlu, D. ve Haser, Ç. (2013). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının mesleğe hazırbulunuşlukları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 91-102.

- Özcan, M. (2019). An analysis of prospective teachers' anxiety of not being appointed to teachership. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(1), 195-204.
- Pantic, N. ve Wubbels, T. (2010). Teacher competencies as a basis for teacher education – views of serbian teachers and teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, 26, 694–703.
- Rosas, C. ve West, M. (2011). Pre-service teachers' perception and beliefs of readiness to teach mathematics. *Current Issues in Education*, 14(1), 1-23.
- Saracaloğlu, A. S. ve Yenice, N. (2009). Investigating the self-efficacy beliefs of science and elementary teachers with respect to some variables. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(2), 244- 260.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. (23. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Shulman, L. (1986). Those who understand: Knowledge Growth in Teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4-14.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3), 63-82.
- Tezer, M. ve Beyoğlu, D. (2018). How do preservice teachers' readiness and attitudes towards mobile learning affect their acceptance of mobile learning systems?. *TEM Journal*, 7(4), 875-885.
- Tschannen-Moran, M. ve Woolfolk-Hoy, A. (2007). The differential antecedents of self efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23(6), 944-956.
- Uygun, K., Avaroğulları, M. ve Oran, M. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(21), 417-436.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Yıldırım, E. G. ve Köklükaya, N. (2017). Öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk ölçeğinin geliştirilmesi ve fen bilgisi öğretmen adaylarının hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 56, 67-82.
- Yıldırım, N. (2016). Professional readiness level of teacher candidates: Qualitative evaluation. *Journal of Education and Training Studies*, 4(3), 72-81.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Yenen, E. T. ve Durmaz, A. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 922-940. DOI: 10.26466/opus.594671